

Les drogues de disseny: repetició del drama de l'heroïna?

Oriol Martí

Transcripció de la xerrada que Oriol Martí, metge social i psicoanalista, va realitzar el darrer 23 de febrer de 2002 al Centre Cívic Can Basté de Nou Barris (Barcelona) organitzada per l'Assemblea Comarcal del Barcelonès d'Endavant

En tot cas el que vull dir és que, si últimament he iniciat (que s'entengui bé la paraula) una croada personal amb el tema de les drogues de disseny és perquè jo, que he estat en la qüestió de la drogodependència des de l'inici dels anys 80, estic molt preocupat per fets que estan passant, fets que m'omplen d'una extraordinària inquietud. Estem vivint un moment semblant al de finals dels anys 70, quan va començar l'epidèmia de drogodependències a l'estat espanyol. Jo vaig estar en primera línia de front, ara ho comentava, en el tema de l'heroïna. En primera línia de front tant aquí a Catalunya com a Euskadi. I de l'epidèmia de l'heroïna se n'han derivat conseqüències diverses; jo en senyalaria de 3 tipus: 1) Són les conseqüències de caràcter sanitari: com vinc dient i repetint, i repetiré totes les vegades que calgui, això ha fet que a l'Estat espanyol, i a determinades zones de l'estat espanyol, tinguin la taxa més alta de sida d'Europa. I a més, encara avui a dia 23 de febrer, avui que commemorem l'aniversari del "tejerazo", encara a dia d'avui, l'Estat espanyol presenta, arrelat a les seves 3 grans àrees industrials, a les seves 3 grans conurbacions (la d'Euskadi, la gran ciutat industrial de Catalunya i la gran conurbació de Madrid), la taxa més alta de sida d'Europa, tant des del punt de vista de gent adulta com des del punt de vista de nens, pediàtric. I el que és més greu, és que a dia d'avui ? repeteixo: a dia d'avui ? la principal causa de contagi de la sida continua sent donar-se drogues per via endovenosa i compartir xeringues. Això fa que encara siguem l'estat europeu amb més taxa de sida. I a més, aquesta taxa de sida, el 60% dels casos es deriven de compartir xeringues i ficar-se drogues per la vena, que pot ser l'heroïna particularment, però també la cocaïna, l'heroïna i la cocaïna barrejades, i d'altres.

Això va representar doncs un primer efecte sanitari que és aquest: l'extensió de la sida a l'Estat espanyol i que tinguem el primer lloc de sida, la primera taxa de sida a Europa.

2) En segon lloc, hi ha un segon efecte és devastador. Ha estat el relatiu a les implicacions que ha tingut això: la destrucció de les xarxes socials i dels grups d'edats que eren adolescents, que eren joves entre l'any 80-81-82, que és quan s'inicia l'epidèmia d'addicció a l'heroïna a l'estat espanyol.

3) I en tercer lloc, evidentment, unes repercussions polítiques que de cap de les maneres es pot menysprear. Aquestes repercussions polítiques han representat que una generació de gent jove que podia incorporar-se estructuralment a diverses organitzacions socials, polítiques, actuant per una societat més justa, varen doncs quedar desactivades perquè es van convertir en addictes o perquè simplement han deixat la pell al carrer a causa d'haver mort de sida.

Repeteixo doncs: 1) conseqüències mèdiques i epidemològiques gravíssimes, que siguem l'estat europeu amb més taxa de sida, i amb totes les implicacions que això té, tant implicacions mèdiques com pediàtriques. 2) En segon lloc, implicacions socials. Desarticulació de les xarxes socials, bàsicament les veïnals i les culturals. 3) I en tercer lloc, gravíssimes i complexíssimes repercussions polítiques: una generació de quadres nous que s'haurien d'haver incorporat, no ho varen fer perquè dissortadament, molts d'ells es van deixar seduir, a causa dels seus malestars per les addicions i això ha tingut uns efectes funestos que no poden ser menyspreables en aquest moment.

La meva preocupació, però, pel tema és perquè estic començant a veure a través dels meus pacients, des dels estudis que m'estan arribant, etc. indicis que espero que no es compleixin, indicis molt preocupants sobre que s'està tornant a començar un procés de desactivació i d'anul·lació de tota una generació, no ja amb l'heroïna per derivació amb l'alcohol, sinó amb les denominades drogues de disseny. Drogues de disseny, que pel demés, s'estan venent com a coses que són inoqües, que no fan mal, que tu pots controlar, que tu pots regular, etc. Així doncs, com que considero que és una amenaça greu, tant des del punt de vista mèdic, com des del punt de vista social, com des del punt de vista polític, m'ha semblat essencial, i agraeixo a ENDAVANT l'amabilitat que té d'haver-me invitat ? i espero que ho continueu fent ?, dissertar sobre aquesta qüestió perquè començo a veure signes socials que em porten a pensar que estem davant de la repetició del drama de l'heroïna.

Espero que d'aquí uns anys pugui dir que em vaig equivocar. Espero que d'aquí uns anys pugui dir que vaig fracassar i que la meva percepció no era la correcta. Tant de bo. Però en tot cas el que importa de significar és que cal que ens arremanguem perquè la qüestió és d'una extraordinària ? negativa ? gravetat.

Dues coses han ajudat a què també em preocupés pel tema, i és, d'una banda, que ara estic preparant 2 demandes que per a mi són especialment apreciades. Una és la segona edició del meu llibre sobre drogodependències que va publicar l'editorial Iru, d'Hondarríbia: Todo lo que quisiste saber sobre la dependencia a las drogas, y nunca te atreviste a preguntar. Ara estic preparant la segona edició d'aquest llibre que ha tingut un èxit superb, i per deure de rigor amb els meus lectors, vaig decidir incloure un nou capítol sobre la problemàtica de les drogues de disseny, perquè justament el que estic veient des de finals del 96-97, és profundament inquietant. També d'altra banda, la universitat en la que encara sóc professor, la Universitat Ramon Llull, l'any passat em va demanar que donés un curs sobre drogues de disseny i desigualtat en els usos del temps. I això em va ajudar encara a comprendre que no podíem estar de braços plegats, sobretot la gent que estem implicant-nos directament en diverses qüestions socials i polítiques.

Dic això perquè el curs a la Ramon Llull, i la preparació de la segona edició del meu llibre, són part dels materials que jo us presentaré avui, per bé que evidentment, això no es pot perllongar com un capítol d'un text ni tampoc com un curs que dura 25 hores. Però sí caldria que, d'entrada, com a primera consideració d'aquesta presentació, és que per mi la situació és molt greu sobretot per un fet. Perquè a l'inici dels 80 a ningú no li cabia al cap que l'heroïna fos bona, a ningú no li cabia al cap que això pogués ser un aspecte positiu per ningú. Com sempre hi havien 4 il·luminats que copiant la cultura hippie malament, evidentment procedent de la capital de l'imperi, deien que picar-se estava molt bé. Però en canvi, amb les drogues de disseny es dona un fet tràgic i doblement inquietant, i és que això es banalitzava i a més es ven com si això estigués molt bé. Com si això fos positiu, i com que qui no en pren és babau. I aquesta és una qüestió que m'inquieta extraordinàriament, i em produeix una sensació de malestar molt important.

Dic això perquè, en general entre el jovent d'esquerres i la gent d'esquerres hi ha un seguit d'idees. Qui m'hagi llegit ja sap que jo no sóc un prohibicionista militant ? de "genuino sabor americano" també. Però en tot cas el que vull dir és que hi ha una corrent banalitzadora, una corrent trivialitzadora i una corrent, a més, profundament antiantropològica i antipsicològica, entre els quals podem trobar com a més consticu representant el filòsof Fernando Savater, etc., que signifiquen que això de prendre drogues no és dolent, que tothom controla el que pren, que l'estat no té perquè posar-s'hi, i altres coses d'aquestes que segons la meva opinió no són, no tenen, no mantenen cap rigor.

A les drogues de disseny i a la seva extensió, s'hi suma un altre fenomen, que és un fenomen també molt nou, que estem veient des de la segona meitat dels 90, i altíssimament inquietant. I és el

fenomen relatiu a la politoxicomania. Jo vinc tractant addictes des de l'inici dels 80. Abans la gent que se'm presentava a la consulta eren persones que consumien una sola droga, o eren alcohòlics, o fumaven molt, o prenien molts tranquil·litzants, o es picaven heroïna. En canvi ara, el que s'està veient és un canvi que s'associa directament a la qüestió de les drogues de disseny, i és que hem passat de veure una persona, un consumidor que consumeix un sol producte, a una altra mena de consumidor que és el politoxicòman.

La politoxicomania té unes gravíssimes implicacions socials i unes gravíssimes implicacions de naturalesa sanitària.

Algú em podrà dir, llavors vostè està contra les drogues? Jo voldria significar que habitualment els que sostenen determinades coses, a vegades amb molt de suport mediàtic, el que fan és no explicar bé algunes qüestions i ajuden a la confusió social.

Quan nosaltres parlem de consumir substàncies, podem fer referència a diverses maneres de consumir-les; podem fer referència a molt diverses maneres de consumir-les, que mereixen ser tingudes en compte. Així, per exemple, podem diferenciar bàsicament un grup que faria referència al consum que pot ser ocasional, que pot ser experimental, que pot ser puntual. Hi ha un altre segon tipus de manera de consumir, que serien els consums regulars, els consums instrumentals. Una persona un dia pot decidir prendre's un èxtasi, pot decidir fer-se una ratlla de coca, pot decidir veure's un determinat vi de la Rioja. Una persona pot decidir que li agrada que cada dia, s'acostuma a que cada dia en acabar la feina, a la nit mentre escolta música, es beu una copa de cava. O per exemple, una persona pot necessitar en una època de la seva vida un determinat tipus de psicofàrmac perquè ha patit un problema personal greu: se li mor un ésser estimat, està molt angoixat, està molt deprimat, etc. Aquest conjunt d'aspectes que acabo de dir ara, farien referència als usos culturals, als usos normalitzats, als usos acceptats a nivell social. I aquests usos, i això ja ho tinc escrit en diversos indrets, no són en si mateixos ni dolents, ni antisocials, ni patològics. La cosa canvia quan nosaltres ens trobem que es dona l'extensió d'uns usos de caràcter intensiu i uns usos de caràcter compulsiu.

Un dels trets que més alarmen a les persones que estem en aquest món, i particularment a les persones que ens dediquem a aquestes guerres de fa temps, és, torno a insistir, que el problema no és un jove que un dia pren una pastilla, es pega una ratlla de coca, o agafa una trompa com un piano, tots ho hem fet algun dia i en tot cas potser això ha sigut la base per no tornar-ho a fer. El problema és l'ús intensiu i l'ús compulsiu que s'està produint cada vegada més, i de forma més dràstica entre la gent que ara té 15-16 anys. Curiosament la data de l'inici al consum ha baixat molt, i secundàriament, això s'ha estès cap amunt fins la gent ben entrat els 30 anys. Dic això perquè, d'alguna manera, com que a més això ve acompanyat de tot un discurs de que això és positiu, de que t'ho passes bé, de no sé què no sé quantos, i tal ... està trobant-se, en aquest grup d'edat que és tant ampli, una població altament vulnerable que és, que pot ser perfectament desactivada en els seus interessos estudiantils, professionals, socials i polítics òbviament, mercè al fet d'aquests usos intensius i particularment compulsius.

En tot cas, primer anem a fer una breu referència a què són les drogues de disseny, i després d'això, aclarit aquest tema, entrarem a veure algunes qüestions relatives al tema que ens ocupa.

La base de les drogues de disseny és essencialment una substància coneguda com el MDMA (la metil tres quatre dioximetanfetamina) que és el principal protagonista, que no l'únic, i que rep el popular nom d'èxtasi.

Des del punt de vista sociològic, s'està produint en aquest moment un conjunt d'elements que ens resulten essencials de recordar, que es poden resumir en dos paraules, o millor dit en tres: enorme

frustració de la generació jove. Enorme frustració juvenil. La gent que està entre 15 i 35 anys, característicament no té esperança. Cada vegada en té menys. Perquè essent gent que cada vegada té millor preparació científico-laboral, es troba estructuralment condemnada a una situació d'atur, a una situació de desprotecció que és insostenible, social i políticament. Al respecte, per exemple, al final de l'any 2000, la taxa d'ocupació juvenil no arribava al 43%, de gent menor de 30 anys. La taxa d'atur juvenil era del 31%, i al tanto amb el que diré ara perquè aquí hi ha un fortíssim biaix de sexe-gènere: la taxa d'atur juvenil femení arribava al 61%.

Això implica, a més, un fet greu que jo únicament l'he trobat desenvolupat en el treball que en Justo de la Cueva ha fet sobre la depauperació creixent dels joves. És que a més es dona un fenomen nou, greu, inquietant, i és que la generació de la immensa majoria de gent que esteu en aquesta sala, cosa que agraeixo, ja que sou gent que esteu encara inacabats en la Seguretat Social, en la protecció social dels vostres pares, amb major o menor grau. Però cada vegada més la taxa de desprotecció social en el sector jove, està augmentant. I al tanto amb la xifra que diré ara, perquè és una xifra inquietant per un estat del primer món, i quan a vegades algú em diu això de que: "España va bien", automàticament a un se li posen els pèls de punta. Diria una altra cosa però me la callo. La taxa, en aquest moment, de desprotecció social entre joves de 15 i 30 anys, és del 89%. És a dir, s'està donant una fractura social, que James Petras en el seu informe va estudiar a bastament, que és que la vella generació dels vostres pares, la gent que té la meua edat o que és una mica més gran que jo ? jo n'acabo de fer ara 50 ? doncs són gent que han cotitzat a la Seguretat Social, han tingut metge, han tingut protecció social, estan apuntats a la jubilació, tenen metge, etc. aquesta gent us ha cobert a vosaltres com a fills, de manera estructural, sense cap problema, etc. Però vosaltres, aquesta gent ens anirem fent grans, us anireu fent vells, i quan vosaltres d'aquí 30 anys tingueu la meua edat, llavors ens haurem de preguntar: quina és la taxa de protecció social que teniu vosaltres? Això està presentant un problema nou que jo el cito molt sovint, que és importantíssim, que és una crisi intergeneracional. I aquesta és una qüestió de la màxima importància.

El que queda clar és que això s'acompanya d'un altre fet que no estic explicant, però és important, perquè ara anem a investigar les conseqüències antropològiques i les conseqüències psicològiques, que això té, sobre la gent.

I és que, en xifres de final de l'any 2000, que són les últimes fiables perquè les del 2001 encara presenten alguns biaixos que no m'atreveixo a presentar, és bo que sapiguen que la taxa de precarietat juvenil puja al 79%. Perquè dels 2.215.248 contractes realitzats a l'any 99, 1.915.141 de contractes realitzats en gent titulada amb capacitat per fer un treball ? amb algun títol, des de l'EGB fins a títol universitari ?eren contractes totalment temporals. És a dir, el 86,43% dels contractes realitzats l'any 99 eren contractes totalment temporals. És a dir, una taxa tant alta de precarietat s'acompanya d'un altre fenomen que és el fet que hi ha una profunda desqualificació intel?lectual i una profunda desqualificació laboral. Hi ha una cosa important en això, i hi ha estudis en llibres així de gruixuts que ocuparien tot el pany de paret, probablement d'una de les parets d'aquesta sala i més: és veure com la desqualificació professional i intel?lectual afecta a les persones. És l'efecte de la persona que és advocada, que és metge, que és el que sigui, i està fent una feina molt per sota de la seva qualificació acadèmica o professional. Aquesta qüestió de la desqualificació, és un fet importantíssim, i la qüestió encara es complica més si tenim en compte que en aquest moment doncs prop del 60% de la gent de menys de 30 anys (59-63%) és gent que dissortadament no té ingressos propis.

Això s'acompanya d'un segon fenomen que és absolutament inquietant i gravíssim, que és el fenomen de la qüestió de que la gent no podeu marxar de casa dels vostres pares. Aquest és un fet, del qual jo vull assenyalar només algunes qüestions: si tenim present que el 70% de les famílies de Catalunya dediquen la meitat d'allò que guanyen en pagar-se el pis; si tenim en compte que el percentatge de contractes en precari, entre la gent de menys de 30 anys, és tant alt (que és quan la

gent se sol ajuntar, quan la gent se sol casar, quan la gent vol iniciar vides en comú, tenir nens i coses d'aquestes...) entenem que es fa insuportable o insostenible per la gent mantenir amb salaris irregulars, despeses tant altes.

Per acabar-ho d'arreglar, hem de saber que, a més, les polítiques neoliberals en habitatge, s'han expressat en els últims anys en què en la conurbació de Barcelona hi ha prop de 400.000 habitatges buits, que estan paralitzats a l'espera merament de maniobres especulatives. I que a més, per acabar-ho d'arreglar, el gairebé 12% de les cases destinades a habitatge estan en condicions d'ésser habitades directament, però qüestions relatives al preu del lloguer fan que els seus propietaris no les facin circular en el mercat com seria necessari.

Així doncs actualment, i en el supòsit favorable d'un salari fix 3 vegades superior al mínim interprofessional, una persona jove que pogués comprar un pis de gamma baixa, representaria que hauria de dedicar entre 15 i 20 anys íntegres del seu treball per pagar el seu pis. Això evidentment genera una gran frustració si tenim present que la gent el que vol és instal·lar-se, viure i fer aquestes històries que corresponen a l'edat que va entre els 20 i els 30 anys.

I a més, per no cansar-vos amb més dades, hi ha una altra cosa que jo no vull passar per alt. Suposadament "España va bien" i Catalunya és ja la hòstia perquè "som l'oasi català" la qual cosa ja és massa. Però el que queda clar és que a final de l'any 2000 van aparèixer diversos informes que ens assenyalen coses que sobretot afecten al sector jove, i que connecten amb el que en Justo de la Cueva explica en el seu treball sobre depauperació absoluta de la joventut. I és que a la conurbació de Catalunya, on la riquesa creix en unes zones, la pobresa augmenta estructuralment i de manera greu en d'altres. Els estudis de l'àrea metropolitana de Barcelona, els estudis de la Fundació Jaume Bofill, que han tret un informe fonamental sobre desigualtat social i salut de Catalunya; que heu de consultar si voleu saber què passa a casa nostra. I en tercer lloc, els informes de Càritas. No estic citant a 3 organitzacions "supuestamente..." no! Estic citant 3 organitzacions de gent, diguem-ne entre cometes, sensata: l'Institut d'Investigacions Metropolitanes, la Fundació Jaume Bofill i Càrites.

Que ens diuen aquests 3 informes? Rellevantment, aquests informes ensenyen que 900.000 persones a Catalunya estan en situació de pobresa, és a dir, gairebé una sisena part de la població global, que representa el 17% de famílies catalanes.

Heu de saber que el 10% de famílies catalanes més pobres, només ingressa en prou feines el 3% de la riquesa, i que el 10% de la gent catalana més rica, el mateix que la meitat de tota la societat. I vull insistir en un detall, això us afecta a vosaltres des del punt de vista generacional. La degradació del mercat de treball, la dinàmica excloent de la nova economia i l'empitjorament i precarització de les condicions de treball, han contribuït a què la pobresa prengui fesomies noves que tenen un especial relleu en els joves i en les dones. Entre l'any 90 i el 94, aquesta pobresa juvenilitzada i feminitzada va augmentar del 12 al 18% en les famílies catalanes, i podem dir que en aquest moment encara ha augmentat uns punts més enllà, se situa sobre el 18%. I a més, segons l'informe de Càritas, la pobresa a l'àrea metropolitana de Barcelona afecta 1 de cada 8 ciutadans.

Però la nova pobresa també afecta a un nou tipus de pobre, i aquest nou tipus de pobre és una persona jove, urbana, de 25 anys, amb estudis o acabats o per acabar, trencats, amb dificultats creixents per accedir a un lloc de treball que li proporcioni recursos necessaris per viure amb dignitat.

Això no ho diu cap organització subversiva, sinó que això ho diu gent tant sensata com la gent de Càritas, etc. I si veieu l'informe de la Fundació Jaume Bofill sobre "les desigualtats socials i la salut de Catalunya", vosaltres mateixos podreu treure les vostres consideracions.

Així doncs ens trobem davant d'un fenomen que té característiques greument generacionals. Per aquest motiu és molt important entendre que té un aspecte sociològic, de caràcter generacional, que us afecta directament a la majoria de la gent present aquí; alguns altres ja som vells roqueros i no tenim aquest problema.

Però jo vull fer una consideració, una cosa és la sociologia i una altra cosa és la psicologia. Aquestes dades que vinc de donar, que he seleccionat preparant-me aquesta conferència ? i si algú em va anar a escoltar allà a la Barraqueta a Gràcia, veurà que les he presentat d'una manera distinta ? aquestes dades, dic, són sociologia. Però el sofriment, el patiment, sempre es viu a títol individual. No hi ha grans masses populars, grans grups humans, grans coses que pateixin; el patiment sempre és una dimensió íntima, interna de cada ser humà; el patiment té unes dimensions ben concretes. I el patiment a més, i Freud ho va explicar molt bé, i per la meua formació psicoanalítica puc parlar amb coneixement de causa. Si vosaltres agafeu "El malestar en la cultura" ho podreu veure. Freud assenyala que el ser humà, com a primera resposta a una situació social difícil, d'entrada no lluita, d'entrada busca l'anestèsia, d'entrada s'angoixa. Després podrà lluitar; és probable que després lluiti. Després podrà combatre; és probable que combati, fins i tot amb les armes a la mà, és probable que després faci coses i s'organitzi políticament. Però el sofriment sempre és una dimensió íntima del subjecte. I aquest és un fet que no se'ns pot escapar, i quan la gent pateix psíquicament la gent necessita prendre coses que li calmin el malestar intern, allò que Freud denomina, en la traducció de Jose Luís Ballesteros de Torres al castellà, "quitapenas". Perquè la paraula està molt ben trobada.

Dic això perquè a més la història ens assenyala que una de les formes de resposta de la gent, davant d'agressions que els hi resulten insuportables, no és la de combatre. A vegades tarden anys, tarden dècades, tarden segles en què pugui articular una resposta combativa. Jo posaré alguns exemples històrics perquè s'entengui el que vinc dient: i el primer és, per exemple, la conquesta dels espanyols a Amèrica. Quan els espanyols van arribar a Amèrica l'any 92 va començar el genocidi, és cert que els trabucs dels conqueridors van matar bastants indis que tenien només llances i fletxes. Però va matar molta més gent l'alcohol destil·lat que es va importar massivament amb els galeons que arribaven a la Nueva España.

Ho dic perquè això no es pot perdre de vista. La destrucció dels grans imperis mesoamericans, la conquesta de la Nueva España no es va fer únicament amb trabucs sinó també es va fer amb els destil·lats que s'importaven massivament, i que es repartien gairebé de manera gratuïta entre les poblacions indígenes. I aquest és un fet que no es pot menysprear.

Segon exemple històric: quan les potències colonials, al segle XVIII, van entrar a la Xina, l'imperi més antic del planeta, i varen sotmetre'l a les seves imposicions mercantils i comercials ? i ara seria llarg si pogués explicar-ho ? varen obligar al cultiu i a l'extensió d'un cultiu que a la Xina havia existit sempre, des de feia mil·lenis endarrera, el cultiu de l'opi perquè servís com a material de pagament i com a material de transacció comercial. La pressió en aquell moment sobre els xinesos, que és una gent particularment orgullosa, culta, que tenen milers d'anys d'història darrera d'ells, etc. va produir un moment de crisi social profundíssima que va fer que es comencés a posar de moda com a opi, donant lloc als locals de fumadors d'opi. I als camperols això va produir autèntics estralls. A finals del segle XIX es venia a considerar que hi havia uns 200 milions de xinesos enganxats a la cosa del fumar opi.

Les guerres de l'opi, les guerres dels camperols que es van donar anys més tard contra aquesta imposició colonial, que són l'origen de la Xina moderna, i que són l'origen de la revolució de Mao Tse Tung, de la revolució socialista xinesa, justament varen ser la resposta que es va donar dècades més tard a l'obligat cultiu d'opi i a les pressions intolerables dels colonialistes contra les potències

colonials.

Dic això perquè és un segon exemple històric, dramàtic i terrible. I un tercer exemple, que qui m'hagi llegit mínimament sabrà que l'he estudiat de manera molt especial, és com a la primera industrialització que es fa a Europa entre el 1750 i acabat el segle XIX es dona l'extensió de la tuberculosi, i de la mà de la tuberculosi, l'alcoholisme. La naixent classe treballadora dels diversos indrets, de les diverses nacions europees, quan havia de treballar 16 hores al dia, 6 dies a la setmana, 360 dies a l'any, abans d'organitzar-se en sindicats, abans de començar a lluitar, vivint en un niu d'habitacions amuntegades, mal il·luminades, etc. i mal ventilades, doncs no li va donar per unir-se i combatre la patronal sinó també alcoholitzar-se.

Dic això perquè aquests 3 exemples històrics es poden acompanyar del què ha sigut l'epidèmia d'heroïna a l'Estat espanyol, del que ha sigut tot el drama de l'heroïna, que jo he comentat i del que he estat estudiós, i que he conegut en primera línia de foc.

Així doncs, jo voldria destacar que si tornem a allò que deia anteriorment de que les drogues de disseny representen per primera vegada en la història el domini del grup sobre l'individu, i a més representen un tipus de forma de consum lligada a la conurbació, lligada a la nova generació jove, i sobretot, el que és més important, lligada de manera intensiva i compulsiva, a pocs dies de la setmana, el qual reverbera i multiplica els perversos efectes farmacològics i toxicològics; això ens permet entendre el que diuen Gamella i Álvarez Roldan quan en el seu llibre a "Las rutas del éxtasi" que he citat abans, diuen: "estem parlant d'un nou tipus de drogues mai abans consumides, en aquesta quantitat pels éssers humans, i sobre la seva farmacologia en sabem per desgràcia encara poc. El triomf de l'èxtasi com a objecte de consum massiu ha estat, i és encara, per tant, una espècie de dolorós experiment massiu de conseqüències entre els joves que no podem preveure avui dia".

Tornem ara a això que jo deia abans del patiment, de que el patiment i el malestar psíquic es viu a títol individual. Imaginem doncs a aquesta generació, aquests centenars, aquests milers de joves, als quals vosaltres pertanyeu en la immensa majoria, que es troben en situació de desqualificació professional, en una situació d'anèmia social i en una situació de precarietat familiar, i de precarietat en la seva cobertura social. La resposta és que surtin a fer manifestacions demanant que s'acabi el sistema capitalista? No! Dissortadament, per arribar a aquest punt, primer cal fer tot un peregrinatge dolorós, difícil i complicat, que no sempre arriba al final. El que sol passar és que primer la gent doncs davant d'una feina inútil, d'una feina alienant, d'una feina precaritzada, el que li dona és per anar de marxa. I torno a empalmar amb el que deia abans, el domini del grup sobre l'individu, el domini del consum de la cosa, perquè si no prens allò no seràs ben considerat en el grup on tu estàs, és decisiu per entendre un conjunt d'aspectes relacionats amb les pautes de consum intensiu i compulsiu de les drogues de disseny.

En primer lloc, les drogues de disseny faciliten l'explosió de vivències relacionades amb la massivitat, la indiscriminació i la fusió de grups humans. Durant la setmana sóc un desastre, durant la setmana no valc res, durant la setmana sóc una merda, estic treballant de "mensagero", "pizzero", per una ETT, he canviat de feina 4 vegades, m'envien a fer una feina però resulta que com que no la ser fer em cau damunt una polva de sorra i m'enterra, com va passar fa 2 dies o 3 a Girona, etc. Recordem que l'Estat espanyol és el país de l'OCDE amb la taxa més alta d'accidents laborals mortals evitables, i sempre amb gent de menys de 35 anys; no es pot perdre de vista, eh! Aleshores jo vaig a un lloc on estic amb molta gent com jo, ens mirem, tots som molt guapos, ens posem a ballar i no parem, no parem, i no parem, perquè dilluns la vida tornarà a ser la merda que és cada setmana.

En segon lloc, hi ha un predomini de músiques, el contingut de les quals no és un contingut simbòlic, sinó és un contingut profundament asimbòlic. Que vol dir un contingut simbòlic? Si un

escolta, des d'una peça del Bach o del Beethoven fins a una cançó d'un grup de rock dur, doncs aquestes músiques compleixen unes regles internes. Hi ha un codi intern que les regula. Segueixen un tipus de tonalitats, un tipus de ritme, i si és una cançó, té un desenvolupament d'unes frases, d'uns paràgrafs, que es van complint, que es van repetint, etc.

La música que justament s'ha posat de moda, en relació al consum de drogues de disseny, la denominada música tecno, és una música que es caracteritza per: ritmes repetitius, ritmes anestèsic, estímuls audiovisuals hiperintensos (les llums, els canvis de colors, les fumeres, etc.), i l'extensió de sentiments empàtics, i al tanto amb la paraula que diré ara, és molt important, de pertànyer a un immens oceà, sota la direcció d'un personatge que és el nou guru, el nou summe sacerdot, el nou oficiador, que és el disc-joquei. El disc-joquei és el nou Guru de la nova religió tecno on una munió de gent, desenes, centenars, milers, a vegades desenes de milers de persones, ballen allò que ell marca, es mouen com ell vol, funcionen com ell vol, sota l'efecte de ritmes, que torno a insistir, els ritmes del tecno, sigui l'ambient, el jungle, el dub, qualsevol ritme d'aquests, són ritmes repetitius, el trance no cal dir-ho i així successivament. Ritmes anestèsics. No hi ha una estructura musical simbòlica. Quan nosaltres escoltem una simfonia del Beethoven o les variacions del Bach, nosaltres trobem un desenvolupament simbòlic, hi ha un inici, hi ha un desenvolupament, hi ha uns canons, hi ha funcionament, etc. Això val també, torno a insistir, per la música d'un conjunt de rock; no hi tinc res en contra.

En canvi en aquest cas són músiques que connecten justament amb elements de caràcter profundament irracional. Les posicions, els moviments i les relacions entre els participants funcionen bàsicament a través, com deia jo, dels aspectes merament visuals, funciona a través d'allò visual.

S'havia dit històricament, a la meva generació allò de l'"estudies o treballes", després es va dir: "estudies o dissenyes", ara ja no cal dir res. Aquesta és la cosa. Abans a les discos, abans a les festes s'anava, entre altres coses, a establir relacions, a lligar, coses d'aquestes. En aquest nou moviment cada vegada més massiu, a través d'aquesta empatia i de l'obertura de tothom, s'aboleix en canvi un valor fonamental de l'espècie humana, que és la sexualitat, i el valor que la sexualitat té.

Curiosament, això Freud ho va estudiar molt bé en un text, que jo penso que és una meravella per entendre molts fenòmens contemporanis, i particularment el de les drogues de disseny, que és justament el de la psicologia de les masses i l'anàlisi del joc. A més, Freud en aquest text assenyala que la gent que es mou en ambients massius perd la seva capacitat de racionalitat. Per entendre'ns, posaré com a exemple allò de que tothom està en el camp del Barça, el joc es complica, el Barça, els nostres perden, cert oi? ... nosaltres estem perdent, oi? Els que estan perdent són els que estan a baix. Però bé, estem perdent. Llavors sobtadament es marca un gol, el gol que canvia la perspectiva. Llavors tothom s'aixeca a la vegada, i al tanto amb el que diré ara, però els 120.000 espectadors del camp del Barça no han prèns substàncies que canvien les seves condicions psíquiques. Això crea una situació distinta entre els que prenen drogues de disseny, perquè tots aquests efectes estan redundats, amplificats i magnificats.

Segones qüestions importantíssimes que ens expliquen el perquè aquesta atracció mòrbida envers les drogues de disseny són els aspectes que demostren el trencament del valor del temps entre la nova generació; això també donaria lloc a fer un master, no el puc fer ara perquè estic en una hora i 23 minuts, i no us vull cansar, i vull que discutim després. Però em sembla que és important desenvolupar la cosa, i és que quan el temps de treball i el temps de la vida quotidiana perd sentit, automàticament aleshores, la gent magnifica una altra cosa.

Si jo durant la setmana em realitzo fent coses que m'agraden i a sobre m'ajuden a pagar el rebut de la llum, perquè Fecsa mai no espera, doncs bé, doncs arribaré al cap de setmana i m'agradarà anar al

cinema, passejar, fer l'amor, anar a un restaurant, anar a un concert, etc. Però quan la vida setmanal, i tot això no puc desenvolupar-ho ara per bé que tinc moltes transferències al respecte i molt de material treballat sobre els usos del temps, doncs no es pot utilitzar bé perquè el treball no agrada, perquè es fa estrictament per diners o perquè un està extraordinàriament desqualificat en el treball, això automàticament comporta la magnificació del temps d'oci. D'una banda, la magnificació de la nit i la degradació del dia.

Jo tinc un pacient, per exemple, que m'explica el següent: "només tinc una obsessió, viure la nit i arribar al descantille total. Estic obsessionat per ballar sense parar"; prèn moltes drogues de disseny, ha fracassat de disc-joquei i que l'únic que l'importa és viure la nit, viure la nit, i viure la nit.

Una altra és una dona de gamma alta; la vaig començar a veure a finals del 97, llavors en tenia 34. És una consumidora compulsiva de cocaïna i d'èxtasis, que ha fet de model, de relacions públiques de bars, restaurants i discoteques, que va fracassar en els seus estudis de disseny, i que ven roba en una botiga a través d'una ETT, però que la seva vida transcorre absolutament de nit. La seva obsessió és passar tot el cap de setmana, des del dijous a la nit, en discos i afters, i llavors el dilluns al matí es maquilla com pot, per anar a la botiga de roba i estar allà fent el que pugui. L'únic que li importa és el tecno i les drogues de disseny, i doncs si pot alguna vegada, doncs lligar-se algun disc-joquei.

Per exemple, un altre cas és el xicot, un xicot molt brillant que és un estudiant de sociologia, que està afectat d'un greu brot psicòtic, amb deliris, al·lucinacions, i que en el seu deliri fa tota una derivació orientalista que connecta amb els ordinadors amb tres dimensions, etc., i que n'és un personatge que, tot i que va estudiar sociologia i polítiques amb relatiu èxit, no ha aconseguit col·locar-se. Ha anat fracassant en totes les proves a les que s'ha presentat; era un personatge ja inestable psíquicament. Repeteixo: les drogues de disseny l'únic que fan és catalitzar, ser l'espoleta d'una bomba col·locada anteriorment, que quedi clar, i a partir d'aquí es brota i malament; i malament, i al psiquiàtric falta gent.

Aquesta qüestió de la magnificació de la nit i la degradació del dia, de gaudir de la confusió sensorial i motriu, i fer una apologia... A mi el que em desmunta a vegades d'aquesta gent, és aquesta apologia de l'irracional, de l'ingovernable, de la magnificació de que: "i vam estar ballant 10 hores sense parar i només anàvem bevent aigua, i només anàvem al lavabo a posar-nos més ratlles d'speed, i a prendre més pastilles, i llavors no sé què i tal...". Aquesta cosa del no governable, de la ingovernabilitat, d'allò més irracional, del no poder parar. Tot això Freud ho va estudiar, i per cert molt bé, en el "Joyalel", publicat també a l'any 23.

A més hi ha un fet que a mi m'inquieta, i a vegades em desmunta. Es pot justificar dient: Oh! És que sou joves! D'acord, però un també ha estat jove abans de ser un carrossa. I el que queda clar és que hi ha un ús compulsiu del temps, i un no parar en el temps de la festa. La ingesta compulsiva de drogues de disseny, al llarg del temps de la festa, i la politoxicomania compulsiva fan que la persona visqui en un estat de tensió dràstica fins que sobtadament això cau en picat. I quan dic ?cau en picat? als meus alumnes quan els hi explico això a la Universitat, faig referència a allò d'aquell títol d'aquella pel·lícula que es diu "Més dura serà la caiguda": com més hores un porta de marxa, més dura serà la caiguda; quan un ha aguantat més hores sense dormir, més dura serà la caiguda; quan un ha passat més hores sense menjar, més dura serà la caiguda.

Jo aquí sempre poso un exemple dramàtic, que va passar a finals dels 90. Que va ser aquell cèlebre accident: un grup de joves que anaven cap a una disco que hi ha a Vic, que venien de l'after cèlebre que hi ha aquí, el "Pupflyer", aquí a la Vila Olímpica. Anaven cap a Vic per la N-152, i com que més dura és la caiguda, i portaven diversos dies sense dormir, gairebé sense menjar, etc. el que portava el cotxe es va adormir i van atropellar a una trentena de ciclistes, d'una penya ciclista de

Sabadell, cosa que va produir una enorme quantitat de morts, de ferits, de paralítics, i va ser un autèntic desastre. Per més inri, als del cotxe no els va passar res. Estaven sota uns efectes de xoc degut a les drogues de disseny i van donar positiu en moltíssimes anàlisis.

Aquest és un fet d'una extraordinària i dramàtica gravetat. Dic això per això: més dura serà la caiguda, i fa que ens expliqui els processos intensament depressius que veiem en persones consumidores, que després d'un cap de setmana així, dilluns i dimarts l'únic que poden fer és dormir. Jo rebo moltes consultes d'aquestes justament a causa de que la gent perden la feina o se'ls amenaça que la perdran, simplement per què?, perquè el dilluns no hi ha qui els aixequi.

Jo tinc pacients que han dormit 36 i 38 i 40 hores seguides, però és que abans havien portat 2 dies que no havien dormit res.

Totes aquestes idees, a les que vull tornar a subratllar aquest fet gravíssim de la politoxicomania compulsiva: ara prenc coca, ara prenc èxtasis, abans m'he prèns un èxtasis al?lucinogen però ara com que m'estic cansant en prendré un altre més estimulants, després em prendré unes ratlles d'speed... tota aquesta història; podem trobar una explicació prou complexa en el més enllà del principi del plaer.

I per acabar i sotmetre'm a les vostres amables preguntes, jo voldria destacar que finalment, les drogues de disseny comporten, des del punt de vista psicològic, un apaivagament anòmal del patiment psíquic perquè ajuden a anorrear sentiments que són propis de quan som joves. En el meu llibret sobre drogodependències, al "Todo lo que quisiste saber...", el que ara estic preparant com deia la segona edició amb molta il?lusió, doncs faig justament referència que quan som joves, tots ens pensem que això de la mort no va amb nosaltres, tenim menys sensació de perill, estem més interessats en portar una vida més veloç, etc. Però justament les drogues de disseny ajuden a que aquests perills reals de malaltia i de mort quedin francament negats, quedin francament anul?lats. La ingesta compulsiva de drogues de disseny nega el perill real de malaltia, nega el perill real de mort, valgui la redundància, treuen de la persona que les prèns el sentiment, la sensació de perill. I a més, paral?lelament també neguen els nostres propis límits. El cos humà té uns límits. Necessitem menjar cada x hores, necessitem dormir x hores cada dia, necessitem descansar cada x dies, necessitem fer vacances tant de temps a l'any, etc. Justament les drogues de disseny lubriquen i taponen aquestes necessitats, creant una situació fictícia, i creant després l'estrall, els estralls psíquics que justament comporten.

I acabo. És per tots aquests motius que a més penso, i a més penso no ja des d'una perspectiva mèdica o social, sinó també política, que es fa imprescindible discutir i combatre la banalització que hi ha actualment sobre aquestes drogues entre la gent jove.

Algú podrà dir: oh! tu ho has dit molt bé, el problema és que la precarització, la desqualificació, l'anèmia social, el fet de que ens veiem obligats a viure amb els pares molts més anys dels que voldríem, etc., doncs tot això se'ns fa insuportable, i com tu deies bé, taponem el nostre malestar individual doncs amb "quitapenas" com deia Freud.

En tot cas el que vull dir és que hem de començar a desvetllar severament què hi ha darrera de l'ús de les drogues de disseny, perquè si aquests elements que jo he explicat no són posats, no són desvetllats, d'aquí 20 anys podem trobar-nos amb una autèntica desgràcia.

Ara estem veient les conseqüències de què van ser, de què ha estat, de què ha passat, en no haver-nos prèns seriosament la qüestió de l'heroïna. I hem de mirar que d'aquí 20 anys ningú no ens pugui mirar a la cara i dir: per culpa vostra ha passat el què ha passat, i una generació s'ha desactivat. I aquest és un repte que hem de discutir de manera molt severa i de manera molt sincera.

